

महाराष्ट्र शासन कृषि विभाग

उडीद पिकातील एकात्मिक पिक व्यवस्थापन

वाशिम जिल्ह्यात उडीद पिका खालिल क्षेत्र ८३२८ हेक्टर असून, या पिकाचे क्षेत्र दिवसेंदिवस कमी होत आहे. या पिकाखालिल क्षेत्र कमी होण्याचे प्रमुख कारण मृग नक्षत्रात पेरणी योग्य पाऊस न पडणे. पेरणीची वेळ निघून गेल्यामुळे अपेक्षित उत्पादनावर परिणाम होतो. पिक फुलोरा व दाणे भरण्याचे अवस्थेत असतांना पावसाचा खंड पडल्यास फुले गळून पडतात आणि शेंगा पक्व होत नाहीत, त्यामुळे सुध्दा पिकाच्या उत्पादनावर मोठा परिणाम होतो. परीपक्व झाल्यानंतर शेंगा तोडणी/ कापणी करीता वेळेवर मजुर न मिळाल्यामुळे पिक पावसात सापडून पिकाचे नुकसान होते. जिल्ह्यात कारंजा व मानोरा तालुक्यात कपाशी + उडीद १:१ या प्रमाणात सुध्दा पेरणी केली जाते व हे पिक व्दिदल असल्यामुळे जमीनीचा पोत सुधारण्यास मदत होते.

अ क्र	बाब	निविष्ठा / तंत्रज्ञान
१	सुधारीत वाण	<ul style="list-style-type: none">➤ <u>आधिक उत्पादनासाठी सुधारित वाणाचे निवड करीत असतांना विद्यापिठाकडून प्रसारीत झालेले वाण निवडावे.</u>➤ <u>पी.डी.के.व्ही ब्लॉक गोल्ड (एकेयु १०-१) – (सन २०१५)</u> कालावधी ७५ ते ८० दिवस, उत्पादन ५ ते ६ क्विंटल/एकर, अधिक उत्पादन देणारा, भुरी व करपा रोगास कमी बळी पडणारा.➤ <u>पी.के.व्ही उडीद १५ (एकेयु १५) – (सन २००५)</u> कालावधी ६५ ते ७२ दिवस, उत्पादन ४ ते ५ क्विंटल/एकर, एकाच वेळी परीपक्व होणारा, जाड दाण्याचा, अधिक उत्पादन देणारा, भुरी रोगास कमी बळी पडणारा.➤ <u>टी. पी.यु. ४ – (सन १९९२)</u> कालावधी ८२ ते ८४ दिवस, उत्पादन ४ ते ५ क्विंटल/एकर, पिवळा विषाणु व भुरी रोगास प्रतिकारक.➤ <u>टी. ए. यु. २ – (सन १९९२)</u> कालावधी ६५ ते ७० दिवस, उत्पादन ४ ते ५ क्विंटल/एकर, भुरी व करपा रोगास प्रतिकारक, अधिक उत्पादन देणारा वाण.

		<p>➤ <u>टी. ए. यु. १</u> – (सन १९८५) कालावधी ६८ ते ७२ दिवस, उत्पादन ४ ते ५ क्विंटल/एकर, जाड दाण्याचा, अधिक उत्पादन देणारा.</p> <p>➤ <u>टी. १</u> – (सन १९७८) कालावधी ६५ ते ७० दिवस, उत्पादन ३ ते ४ क्विंटल/एकर, खरीप, रब्बी, उन्हाळी हंगामात देखील चांगला येतो.</p>
२	बियाणे	➤ ६ किलो/एकर
३	बिजप्रक्रिया	<p><u>पहीली</u>: २.५ ग्रॅम बावीस्टीन/किलो बियाणे</p> <p><u>दुसरी</u>: पेरणी पूर्वी प्रति किलो बियाण्यास ५ ग्रॅम ट्रायकोडर्मा पावडर लावावी व त्यानंतर २५ ग्रॅम रायझोबियम जीवाणुची पावडर गुळाच्या थंड पाण्यामध्ये मिसळून लावावी.</p>
४	लागवडीचे अंतर	➤ ४५x५ से.मी. किंवा ३०x१० से.मी. जमीनीचे मगदुरानुसार
५	पेरणीची वेळ	➤ मान्सूनचा पहीला पेरणी योग्य पाऊस होताच किंवा जुनच्या दुस-या पंधरवाडयात पेरणी पूर्ण करावी.
७	खत व्यवस्थापन प्रति एकर	<p>➤ मशागतीनंतर ८ बैलगाडया चांगले कुजलेले शेणखताचा भर खते म्हणून वापर करावा.</p> <p>➤ रासायणीक खत २५:५०:२५ किलो नत्र : स्फुरद : पालाश / हेक्टरी वापर करावा (डी.ए.पी. ५० किलो+ म्युरेट ऑफ पोटॅश २०किलो/एकरी)</p>
८	सुक्ष्म मुलद्रव्ये प्रति एकर	➤ झिंक सल्फेट – ६ किलो / एकर
९	तण व्यवस्थापन (तणनाशक)	➤ पिक पेरणी झाल्यानंतर २४ तासाच्या आत पेंडामिथॅलीन ३० ते ३५ मिली १० लिटर पाण्यात घेऊन जमीनीवर फवारले असता बियाण्यापासुन वर येणा-या तणाचे नियंत्रण होते.
१०	आंतर मशागत	<p>➤ <u>पहीली</u> : पहीली डवरणी पेरणीनंतर २० दिवसांनी करावी.</p> <p>➤ <u>दुसरी</u> : दुसरी डवरणी पेरणीनंतर ३० ते ३५ दिवसांनी करावी.</p> <p>➤ <u>तिसरी</u> : तणाच्या प्रादुर्भावाचे प्रमाण पाहून एखादी खुरपणी करावी.</p>
११	पाणी व्यवस्थापन	➤ पावसाचा ताण पडला असता अशावेळी किंवा पिकाच्या वाढीच्या अवस्थेत, फुलोरा अवस्थेत आणी शेंगा भरण्याचे अवस्थेत उपलब्ध असलेल्या तुषार संचाद्वारे पाणी दयावे.

१२	मुलस्थानी जलसंधारण	➤ शेवटच्या डवरणीच्या वेळी भरी देतांना डव-याच्या दात्यास दोरी किंवा पोते बांधुन उथळ स-या पाडण्यात याव्यात.
१३	पावसाचा ताण पडल्यास	➤ पावसाचा ताण पडल्यास पोटॅशियम नायट्रेट (१३:००:४५) १०० ग्रॅम/ १०लिटर पाण्यात घेऊन पिकावर फवारणी करावी.
१४	पिक संरक्षण	➤ <u>पहिली</u> : रस शोषणा-या किडी व भुरी रोगाचा प्रादुर्भावाची लक्षणे दिसुन येताच नियंत्रणासाठी पहिली फवारणी डायमिथोट (रोगर) २० मिली + पाण्यात मिसळणारे गंधक २५ ग्रॅम / १० लिटर पाण्यात घेऊन फवारावे. ➤ <u>दुसरी</u> : पहिल्या फवारणीनंतर १२ ते १५ दिवसांनी दुसरी फवारणी डायमिथोट (रोगर) १५ मिली + बावीस्टीन १० ग्रॅम / १० लिटर पाण्यात घेऊन फवारावे.
१५	काढणी व मळणी	➤ शेंगा परीपक्व झाल्यानंतर लगेच पावसाचा अंदाज बघुन मजुराकडुन शेंगाची तोडणी करुन घ्यावी किंवा वेलीसह पिकाची कापणी करुन योग्य ठिकाणी सुकवुन त्याची मळणी करावी.
१६	उत्पादन	➤ पिकाचे उत्पादन ४ ते ५ व्किंटल /एकर.

प्रकल्प संचालक, आत्मा तथा
 जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, वाशिम
 (नविन प्रशासकीय इमारत, दुसरा मजला रुम नं. २०९, २१०, २११, २१२)
 फोन नं ०७२५२ – २३५८१३
 ईमेल- dsaowashim@gmail.com

जमिनीचे रासायनिक गुणधर्म

